

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Fénoména kamekaran alat komunikasi dina kahirupan kiwari ngabalukarkeun ayana rupa-rupa aplikasi interaksi tatap maya (*online*) nyaéta média sosial. Média sosial téh mangrupa hasil kamekaran jaman tina éra globalisasi jeung éra révolusi industri 4.0. Palebah dieu, média sosial mangrupa *platform* média anu museur kana éksisténsi nu maké jeung méré fasilitas dina ngalakukeun aktivitas atawa kolaborasi. Nurutkeun Van Dijk (dina Nasrullah, 2014, kc. 11), média sosial jadi fasilitator *online* anu nguatan hubungan hiji beungkeutan sosial. Média sosial ngamungkinkeun unggal jalma dina ngayakeun interaksi anu henteu kawatesanan ku waktu, jarak, jeung waragad. Ku ayana aksés internét, sakabéh jalma téh bisa ngayakeun interaksi. Média sosial anu ayeuna dipigandrung ku masarakat téh rupa-rupa wandana, di antarana waé, *Facebook*, *Instagram*, *twitter*, jeung *tiktok*. Nurutkeun survéy anu dilaksanakeun ku *Global Web Index* (GWI) dina triwulan katilu 2020, média sosial *twitter* kaasup kana média sosial kalima anu pangpopulérna dipaké ku masarakat Indonesia. Ari anu kahiji pangpopulérna nyaéta *Youtube*, disusul ku *Whatsapp*, *Instagram*, *Facebook*, jeung *Twitter* (Berita Satu, 2021).

Aplikasi *twitter* minangka média sosial mangrupa salasahiji wadah pikeun interaksi, silaturahmi, ngedalkeun pikiran, humor, bisnis, jsb. *Twitter* téh mangrupa aplikasi komunikasi vérbal dina wangun tinulis. Kawatesanan ku 140 karakter anu disebut *tweet*, henteu ngajadikeun *twitter* jadi média sosial téh turun pamor. Ku mekarna média sosial *twitter*, sing saha waé bisa milu interaksi, kitu deui ka urang Sunda. Lantaran urang Sunda jaman kiwari biasa ngagunakeun téhnologi, balukarna muncul akun *twitter* anu dipatéahkeun ku urang Sunda. Éta akun-akun téh disebutna *base* atawa kumpulan anu eusina réréana urang Sunda jeung maké basa Sunda. Akun-akun *twitter* sarupa kitu téh kaitung loba, contona waé, akun @Bandungfess, @Sundastruggles, jeung @Sunda_fess

Gambar 1. 1
logo twitter dina média sosial
 Sumber: www. Google.com

Ku ayana média sosial *twitter*, henteu kahalangan medium basa anu dipaké, bisa rupa-rupa basa, kaasup basa Sunda. Inténsitas makéna basa Sunda dina média sosial *twitter* téh kawilang mindeng boh dina akun-akun *twitter* husus urang Sunda boh dina akun-akun anu sipatna umum (maké bahasa Indonesia atawa basa lianna). Sanajan kitu, basa anu dipaké téh henteu waé basa Sunda anu luyu kana tatakrama basa. Aya waé anu kamalayon, maké ragam basa loma, kasar, tapi aya ogé anu maké basa hormat atawa lemes. Ieu hal téh lantaran basa téh sipatna universal, hartina basa téh mangrupa hiji sistem lambang sora anu digunakeun manusa sacara umum, lain manusa dina hiji tempat atawa hiji mangsa nu tangtu (Chaer & Agustina, 2010, kc. 32). Dina média sosial *twitter* ogé kapanggih ayana mangpaat positif jeung négatif. Mangpaat positifna tina média sosial *twitter* bisa dijadikeun sarana pikeun aktivitas pribadi, komunitas, toko *online*, akun warta atawa informasi anu aktual. Salian ti éta, unggulna média sosial *twitter* téh teu mikabutuh waragad anu gedé pikeun interaksi jeung jalma di sakuliah dunya, cukup ku ayana aksés internet, nu maké *twitter* téh bisa ningali kaayaan dunya ngaliwatan linimasa atawa *trending topic* nu aya. Ari mangpaat négatifna, upamana waé, beuki ngurangan interaksi jalma sacara langsung lantaran sagala aplikasi interaksi téh aya dina hapé (HP), sumebarna warta anu *hoax* atawa ngamunculkeun pacogrégan di antara nu makéna lantaran béda pamadegan. Contona *tweet* anu ditulis téh pikeun hereuy tapi aya nu teu sapanuju jeung dianggap serius nepi ka ambek dibawa ka ranah hukum. Nurutkeun Nurjaman (2011, kc.3), urang Sunda téh boga karakteristik umum dina ngayakeun komunikasi nyaéta kabiasaan nyamunikeun rasa, pikiran atawa kahayangna ku ungkara-ungkara basa anu disilibkeun maksudna. Karakter séjénna

anu sok disebut *malapah gedang* nyaéta omongan anu dipertélakeun, saméméhna direumebeuy heula ku omongan-omongan lianna nu ceuk pangrasana bisa nganteurkeun kana maksud saenyana. Ieu téh jadi salasahiji aspék anu matak ngirut naon maksud nu rék ditepikeun dina média sosial *twitter* téh.

Saperti dina média-média séjénna, basa téh dipaké pikeun pakakas komunikasi. Komunikasi basa mangrupa sarana interaksi antarwarga dina hirup kumbuh masarakatna. Sudaryat (2014, kc. 1) nétélakeun yén basa téh jadi ciri has kamanusaan lantaran gedé gunana pikeun hirup kumbuh manusa. Basa téh tuluy-tumuluy diulik boh pikeun kaperluan sapopoé boh keur kaperluan élmu pangaweruh. Basa minangka alat komunikasi téh jadi wadah pikeun ngedalkeun naon waé nu aya dina pikiran manusa dina rupa-rupa kontéks situasi.

Makéna basa dina kontéks sosial budaya jeung kontéks situasi jadi obyék garapan sociolinguistik jeung pragmatik. Tina jihat sociolinguistik ébréh yén makéna basa téh dipangaruhan tina kasang tukang sosial jeung kabiasaan anu béda-béda ti unggal jalma. Tina jihat pragmatik ébréh yén makéna basa téh dipangaruhan ku kontéks situasi. Kridalaksana (2008, kc. 198) nétélakeun yén pragmatik téh jadi sarat luyu henteuna makéna basa dina komunikasi, aspék-aspék makéna basa atawa kontéks luar basa nu méré sumbangan kana ma'na ungkara. Pragmatik ogé patali jeung pesen basa anu ditepikeun ku panyatur ka pamiarsa, naha katarima kalawan hadé atawa teu luyu nepi ka ngabalukarkeun kasalahpahaman, pasalia (*misunderstanding*) atawa salah ngomong (*misscommunication*). Fungsi komunikatif dina pragmatik bisa jadi pangbéda antara umat manusa jeung mahluk hirup séjénna (Sudaryat, 2016, kc. 127).

Dina prakna basa digunakeun, kontéks sosial budaya jeung kontéks situasi téh bisa babarengan mangaruhan makéna basa. Ulukan anu bisa ngaragum makéna basa dina kontéks sosial budaya jeung kontéks situasi nyaéta gabungan sociolinguistik jeung pragmatik, anu disebut sosiopragmatik. Sosiopragmatik mangrupa hiji élmu tina wanda pragmatik anu patalina jeung pamarekan sosial (Tarigan, 1985, kc. 25). Ieu pamarekan sosiopragmatik téh bakal dipaké peso analisis pikeun ngulik wanda kalimah basa Sunda dina média sosial *twitter*.

Ulikan ngeunaan sosiopragmatik basa Sunda téh kapanggih dina buku *Ulikan Wacana Basa Sunda* (Sudaryat, 1997) jeung *Wacana Pragmatik Basa Sunda* (Sudaryat, 2016). Ulikan séjénna kapanggih dina sababaraha hasil panalungtikan, di antarana waé, “Fungsi Pragmatis Téks Laku Basa dina Rohang Status *Facebook*” (Dadang Nurjaman, 2011), jeung “Wacana Iklan dina Média Massa Basa Sunda” (Sandri Sandiansyah, 2015). Panalungtikan Nurjaman maluruh ngeunaan média sosial *facebook* anu diulikna nya éta fungsi pragmatikna. Ari panalungtikan Sandiansyah téh sarua maluruh fungsi pragmatik tapi kana média massa basa Sunda. Aya ogé panalungtikan anu judulna “Adegan Kalimah basa Sunda dina *Twitter*” (Agustina Chandra Juwita, 2014). Ieu panalungtikan téh leuwih museur kana maluruh adegan kalimahna dina média sosial *twitter*.

Panalungtikan-panalungtikan saméméhna sacara umum medar ngeunaan pragmatik tina objék anu rupa-rupa. Najan kitu, ulikan kalimah-kalimah nu aya dina média sosial *twitter* tina jihat sosiopragmatik mah can kapanggih. Ku kituna, panalungtikan anu judulna “Wanda Kalimah Basa Sunda dina Média Sosial *Twitter* (Ulikan Sosiopragmatik)” masih perlu dilaksanakeun.

1.2 Rumusan Masalah Panalungtikan

Média sosial *twitter* téh jadi média sosial kalima anu dipigandrung ku masarakat jaman kiwari. Aplikasi ramatloka *twitter* téh bisa jadi sarana pikeun komunikasi, interaksi, ngedalkeun pamadegan, diskusi, jsb. Média sosial *twitter* anu diwangun ku kalimah-kalimah téh jadi hiji ciri umum tibatan média sosial séjénna saperti *youtube*, *Instagram* jeung *whatsapp*. Basa Sunda ogé geus remen dipaké dina nulis *tweet* sanajan henteu luyu kana aturan tatabasa Sunda. Sangkan henteu lega teuing, ieu panalungtikan téh diwatesan ukur maluruh wanda kalimah basa Sunda nu aya dina média sosial *twitter* maké ulikan sosiopragmatik. Dumasar kana kasang tukang anu geus diébréhkeun, masalah anu bisa diidentifikasi téh sakumaha ieu di handap.

- a. Komponén pragmatik kalimah anu nyoko kana déiksis jeung adegan konvérsasi dumasar kana jejer atawa topikna. Ma’na tina wanda kalimah ngawengku kalimah komisif, impositif, éksprésif, jeung asértif.

- b. Kontéks sosial basa Sunda anu nyoko kana komponéna laku basa nyaéta kontéks UNGKARA, anu ngawengku undak-usuk basa Sunda; nu maké basa; galur omongan; kasang tukang; alat nu dipaké; rasa, nada, jeung ragam basa; sarta amanat.
- c. Aspék sosiopragmatik anu mangaruhan komunikasi dina média sosial *twitter*, anu ngawengku kasang tukang sosial, budaya masarakat, lingkungan sosial, umur, hobi, jeung pacabakan.

Dumasar kana idéntifikasi masalah di luhur, aya sababaraha masalah wanda kalimah basa Sunda dina média sosial *twitter* anu bisa dirumuskeun. Éta rumusan masalah téh bisa ditepikeun dina wangun kalimah pananya ieu di handap.

1. Wanda kalimah basa Sunda naon waé anu ébréh dina média sosial *twitter*?
2. Kumaha konteks sosial UNGKARA dina makéna kalimah basa Sunda dina média sosial *twitter*?
3. Kumaha ma'na pragmatik kalimah basa Sunda dina média sosial *twitter*?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Dumasar kana rumusan masalah di luhur, ieu panalungtikan boga dua tujuan anu baris dihontal nyaéta tujuan umum jeung tujuan husus.

1.3.1 Tujuan Umum

Ieu panalungtikan sacara umum boga tujuan pikeun ngulik, medar, jeung ngadéskripsikeun fungsi sosiopragmatik basa Sunda dina média sosial *twitter*.

1.3.2 Tujuan Husus

Tujuan husus ieu panalungtikan nyaéta pikeun nganalisis jeung ngadéskripsikeun tilu hal, nyaéta:

- a. wanda kalimah basa Sunda anu ébréh dina média sosial *twitter*;
- b. konteks sosial UNGKARA dina makéna kalimah basa Sunda dina média sosial *twitter*;
- c. Ma'na pragmatik kalimah basa Sunda dina média sosial *twitter*.

1.4 Mangpaat/ Signifikansi Panalungtikan

Mangpaat tina ieu panalungtikan dibagi jadi opat nyaéta mangpaat tioritis, mangpaat tina segi kawijakan, mangpaat tina segi praktis, jeung mangpaat tina segi aksi jeung isu sosial.

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Mangpaat tioritis tina ieu panalungtikan nyaéta pikeun ngeuyeuban ulikan sosiopragmatik tina jihat wanda kalimah basa Sunda dina média sosial *twitter*. Ari sababna, ieu panalungtikan ngungkab wanda kalimah basa Sunda tina kontéks sosial budaya jeung kontéks pragmatik.

1.4.2 Mangpaat tina Segi Kawijakan

Mangpaat tina segi kawijakan, dipiharep hasil tina ieu panalungtikan jadi bahan dokuméntasi pikeun kamekaran basa Sunda di jaman kiwari dina média sosial atawa pakakas komunikasi modéren.

1.4.3 Mangpaat tina Segi Praktis

a. Pikeun Panalungtik

Pikeun panalungtik dipaharep hasil tina ieu panalungtikan téh bisa ngajembarkeun pangalaman, élmu pangaweruh, jeung wawasaan ngeunaan wanda kalimah, aplikasi *twitter*, jeung sosiopragmatik basa Sunda.

b. Pikeun Masarakat

Pikeun masarakat, hasil tina ieu panalungtikan dipiharep bisa jadi wahana ngajembaran pangaweruh basa Sunda dina hal-hal positif média sosial hususna *twitter*.

c. Pikeun Guru

Pikeun guru, hasil tina ieu panalungtikan dipiharep bisa ngajembaran sumber pangajaran basa Sunda tina média sosial, hususna akun *twitter*.

d. Pikeun Siswa

Pikeun siswa, hasil tina ieu panalungtikan bisa jadi bahan ajar basa Sunda anu ngagampangkeun siswa diajar basa Sunda lantaran bahanna dijaring tina média sosial akun *twitter*, anu geus ilahar dipaké ku siswa.

1.4.4 Mangpaat tina Segi Aksi jeung Isu Sosial

Tina segi isu jeung aksi sosial, ieu panalungtikan boga mangpaat pikeun ngeuyeuban basa Sunda dina média sosial jaman kiwari sangkan basa Sunda tuluy dipaké dina kahirupan sapopoé.

1.5 Raraga Tulisan

Ieu tulisan téh disusun jadi lima bab. Bab I Bubuka, anu eusina ngébréhkeun kasang tukang panalungtikan, idéntifikasi jeung rumusan masalah, tujuan diayakeunna panalungtikan anu ngawengku tujuan husus jeung tujuan umum. Mangpaat panalungtikan anu ngawengku mangpaat tioritis, mangpaat tina segi kawijakan, mangpaat tina segi praktis, sarta mangpaat tina segi aksi jeung isu sosial, jeung raraga tulisan.

Bab II Ulikan tiori, panalungtikan samémehna jeung raraga mikir. Dina ieu bab dipedar leuwih teleb ngeunaan tiori-tiori wanda kalimah basa Sunda, komponén pragmatik, kontéks sosial, média sosial *twitter*, panalungtikan-panalungtikan anu geus pernah ditalungtik, jeung raraga mikir ieu panalungtikan.

Bab III Méthode Panalungtikan anu dipaké pikeun medar pasualan tina rumusan masalah. Dina ieu bab diébréhkeun ngeunaan desain panalungtikan, sumber data panalungtikan, téhnik ngumpulkeun data, instrumén panalungtikan, jeung téhnik ngolah data.

Bab IV Hasil Panalungtikan jeung Pedaran. Eusina mangrupa déskripsi tina hasil panalungtikan, anu ngawengku (1) Wanda kalimah basa Sunda anu ébréh dina média sosial *Twitter*; (2) Kontéks sosial makéna kalimah basa Sunda dina média sosial *twitter* anu nyoko kana aspék UNGKARA, anu ngawengku undak-usuk basa Sunda; nu maké basa; galur omongan; kasang tukang; alat nu dipaké; rasa, nada, jeung ragam basa; sarta amanat omongan, jeung (3) ma'na pragmatik kalimah dina média sosial *twitter*. Tina hasil panalungtikan tuluy diayakeun pedaran minangka tanggapan kana hasil analisis jeung déskripsi.

Bab V Panutup, eusina ngébréhkeun kacindekan, implikasi, jeung rékoméndasi tina hasil panalungtikan.